

Robert ROREITNER

Dva pohledy na řeč v raném Nietzscheově myšlení

bakalářská práce

Ústav filosofie a religionistiky UK

Práce má pozoruhodné téma, protože autor sleduje reflexi řeči v Nietzscheově myšlení ve skutečně raných textech z 50. a 60. let, tedy z doby skutečného formování jeho myšlení, z doby, v níž lze identifikovat skutečně jen jisté náznaky. Tomu odpovídá i metoda předložené bakalářské práce, která podrobuje dochované texty jemně a velmi detailní analýze – hledání sebenepatrnějších stop pozdějších zralých koncepcí, jakýchsi „predispozic“ k nim (zejména v I. části věnované Nietzscheovým deníkovým záznamům). Práce sama má tři části, z nichž první dvě rozebírají konkrétní téma a texty k němu náležející (sebereflexe v rané autobiografii resp. vztah řeči a hudby před četbou Schopenhauera a po ní), třetí je shrnující. První část je asi problematičtější, pokud dochovaný materiál (autobiografické, deníkové povahy) poskytuje pro hledání takových stop málo příležitostí: pokud tu jsou, jsou překryty konvencí, přesto ale nelze popřít, že již zde se cosi objevuje právě v úvahách o „zaznamenávání“, uchovávání událostí, resp. možnosti sebetransformace deníkovou sebereflexí. To je jistě možné číst ve světle pozdějších Nietzscheových myšlenek (přetrvávání velkých událostí v paměti s celou jejich původní intenzitou), jen je otázka, zda toto osvětlení není přece jen trochu vnější. Naproti tomu druhá část je zcela nesporně zcela legitimní, zde zjevně nejde o projekci zralého myšlení do raných textů, zde autor odhaluje mnohé, co má jistě svou důležitost. Navíc vše dokládá velmi přesvědčivě (včetně o něco pozdějšího schopenhauerovského pozadí), například pokud jde o problém „hudby“ jako spor citu a (matematické) kompozice. U Nietzscheho se hudba jako problém vynořuje skutečně záhy v pojetí, které svědčí o originální pozici, byť je tato pozice zprvu formulována jen vágně (účinky „neurčitého něčeho“, symbolicky vyjádřený „pohyb kosmu“ apod.), což se pak utvrzuje při kritické recepci Schopenhauera. Vlastní Nietzscheovo řešení, které práce rekonstruuje, je patrně velmi přesně identifikováno „symbolizací“ v protikladu k „ukazování“ (což řeší jako „dvoji obecnost hudby“ u Schopenhauera, tak i interpretuje schopenhauerovskou tezi o bezprostředním vztahu hudby k vůli).. Zejména ale pokládám za velmi přesný výklad hudby jakožto ukazující *Werden*, a s tím související řešení problému obecné-jednotlivé, pokud *Werden* v tomto smyslu prolamuje meze obecného, řečového, znakového – a skutečně pak interpretace může naznačit souvislost s pozdějším pojetím „velkého stylu“ Odtud je pak ve třetí části možné skutečně v jakési genezi postihnout důležitý aspekt toho, jak Nietzsche chápal kulturu, která neochromuje, nýbrž otevírá pro možnost nových velkých okamžiků a odtud je pak možné přejít až k Nietzscheově spisu *O pravdě a lži*

Pokud by snad bylo možné přičinit k práci několik spíše kritických poznámek, pak by se týkaly většinou detailů. Například jistého nepoměru mezi tématem I. a II. částí (tvrzení, e jde o „dvě ohniska“, je asi příliš silné, jejich váha je zjevně odlišná). Práce ovšem vybízí k úvahám: zdá se, že v souvislosti s ranými úvahami o vzniku řeči z hudby Nietzsche přejímá pojetí Herderovo (a přes něj i Rousseauovo) – viz původnost rytmu, intonace, obrazovosti atd. - , ale postupně se nějak od této tradice odkloní: kde a jak? A

především: nestálo by za námahu promyslet i Nietzscheův vztah k německé romantice? Jeho rané úvahy o hudbě k tomu zjevně vybízejí.

Nelze nechat stranou i další důležitou část předložené práce, kterou jsou autorovy vlastní překlady relevantních Nietzscheových textů. Překlady jsou nejen pečlivé, nýbrž i velmi kultivované a svědčí o tom, že pokud se autorovy analýzy textů vyznačují precizností, pak je to i proto, že s nimi dokáže zacházet adekvátně i jako překladatel.

Přes jisté kritické výhrady si ale myslím, že předložená práce je na vysoké úrovni metodologické i obecně filosofické, sama volba tématu svědčí o bezpečné orientaci ve filosofii, která dovoluje nalézat hlediska, jež jsou originální, aniž jde o originalitu chtěnou.

Práci navrhuji hodnotit jako výbornou a doporučuji ji k obhájení.

Miroslav Petříček
1. IX. 2008

